

ולומדי תורתך לשמה התבוננות במושג תורה לשמה

הקדמה

חובתו של כל איש ישראל להתקשר לבוראו בין היתר באמצעות לימוד התורה, והעובדה שאחת מן השאלות הראשונות שנשאל אדם בבית דין של מעלה עוסקת בקישור הפנימי והמעשי ללימוד וידיעת התורה יחד עם דברי חז"ל על חומרת העניין של עסק בתורה שלא לשמה מחייבת אותנו לעסוק בביאור מושג זה של "תורה לשמה".

במאמר זה ננסה להתחקות אחר מושג זה החל מדברי חז"ל בגמרא עבור דרך גדולי ישראל - ר' חיים מוולוז'ין, הרב קוק והרב אשלג - ולסיום נסקור מעט יותר בהרחבה מתורת החסידות בדגש על חסידות חב"ד לדורותיה. כל זאת בתפילה שדברינו ילוו הלכה למעשה את ציבור הלומדים ויכוונו דרכם ללימוד התורה לשמה.

המושג תורה לשמה בחז"ל

המונח לימוד תורה לשמה מוזכר כמה פעמים בגמרא. בחלק מן הפעמים על דרך החיוב (דהיינו "הלומד לשמה"), ובחלק מן הפעמים על דרך השלילה (היינו "הלומד שלא לשמה") על דרך השלילה והחיוב. במסכת נזיר¹ מופיעים הדברים הבאים:

אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

מדברי הגמרא הזו עולה יחס "סלחני" ללומד שלא לשמה ועידוד להמשך לימוד זה מתוך הבנה שבהמשך דרכו הלומד יגיע למדרגת לימוד לשמה. מאידך, רוח אחרת לגמרי עולה מסוגיות אחרות שנביא להלן. הגמרא בברכות² כותבת על הלומד שלא לשמה:

* ראש ישיבת טפחות.

1. נזיר כג, ב.

2. ברכות יז, א.

ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. לעושים לא נאמר אלא לעושיהם – לעושים לשמה, ולא לעושים שלא לשמה. **וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא**

והגמרא במסכת תענית³:

כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים שנאמר: 'רפאות תהיה לשרך' ואומר 'כי מצאי מצא חיים', **וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם מוות** שנאמר: 'יערף כמטר לקחי' ואין עריפה אלא הריגה שנאמר: 'וערפו שם את העגלה בנחל

מבט פשוט רואה את הסתירה המתקיימת בין המקורות: בעוד שמן הגמרא בברכות עולה הדרכה להמשיך וללמוד גם שלא לשמה מתוך ההבנה שבעתיד יזכה הלומד ללימוד לשמה, מן המקורות האחרים עולה תביעה ברורה שלא לעסוק בתורה באופן שלא לשמה בשום פנים ואופן שכן דבר זה הינו בבחינת סם המוות ללומד.

יישוב התוספות

בדברי התוספות⁴ אנו מוצאים יישוב לסתירה זו:

וכל העוסק בתורה שלא לשמה תורתו נעשית לו סם המות – וקשה והלא אמרינן לעולם יעסוק אדם בתורה אף על גב שאינה לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ויש לומר דתרי שלא לשמה הוי דמה שאמרינן לעולם יעסוק בתורה אפילו שלא לשמה היינו כלומר כדי שיקרא רבי או כדי שיכבדוהו ומה שאמרינן הכא כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשה לו סם המות היינו מי שלומד לקנטר.

התוספות מיישבים את הסתירה בין הסוגיות באמצעות חלוקה חדשה ברמות השונות בגדר של לימוד שלא לשמה: לדברי התוספות יש לימוד לא לשמה המכוון לתועלת עצמית של הלומד על מנת להוסיף בכבודו וכו', וישנה למידה שלא לשמה המכוונת לקנטר ולהכעיס. האמור בסוגיא המתייחסת בסלחנות ללימוד שלא לשמה מכוון לאדם הלומד מתוך חשיבה תועלתית עצמית, בעוד המימרות הקובעות יחס של שלילה מוחלטת פונות אל הלומדים שכל עניינם להתנצח מול התורה ולומדיה.

3. תענית ז, ב.

4. תוספות תענית ז, א ד"ה "וכל העוסק בתורה".

בעוד שהתוספות יישב את סתירת הסוגיות על ידי הגדרת מושג הלימוד שלא לשמה, עניינינו להבין את המושג לימוד לשמה. וכך הגדיר הרא"ש⁵:

ודבר בהן לשמן – כל דבורך ומשאך בדברי תורה יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות.

נדמה שדברי הרא"ש היוו את המקור לשיטות ר' חיים מוולוז'ין והרב קוק ובהן נרחיב מעט כעת.

תורה לשמה במשנת ר' חיים מוולוז'ין והרב קוק

ר' חיים מוולוז'ין כותב בספרו⁶:

אבל האמת כי עניין "לשמה" פרוש, לשם התורה, והעניין כמו שפירש הרא"ש ז"ל על מאמר ר' אלעזר בר' צדוק (נדרים סב) "עשה דברים לשם פעלך – לשמו של הקב"ה שפעל הכל למענהו", ודבר בהן לשמן – "כל דיבורך ומשאך בדברי תורה יהיה לשם תורה, כגון לידע ולהבין, ולהוסיף לקח ופלפול, ולא לקנטר ולהתגאות.

כפי שאמרנו, ר' חיים משתמש בדברי הרא"ש על מנת להגדיר את עניין לימוד תורה לשמה, ובדבריו טוען ר' חיים כי המשמעות של ללמוד לשמה היא ללמוד באופן שהאדם מרכז את כל כוחותיו הנפשיים והשכליים על מנת להגדיל את חוכמת ה' כפי שהיא מתגלה בעולמנו. וככל שתגדל ותפרה התורה כן יגדל שמו של ה' בעולם שהרי התורה היא חכמתו הנתונה לנו מסיני. נראה שגם בדבריו בפירושו למסכת אבות⁷, בפירושו למשנה: "כל שמעשיו מרובין מחכמתו", הוא רומז לתפיסתו זו:

כי הנה בלימוד יש כמה פניות לאהבת הממון והכבוד ילמדו המון. ובני עלייה שכוונתם אך לשמה המה מועטים. ורוב העם ילמדו למצוות הבורא ובצירוף פניה אחרת. ויש הלומד מאהבת חכמתה כי גם כל המתפלספים יודו כי כל החכמות המה כמר מדלי נגד עמקות חכמת התלמוד. והנה אם לומד לשמה על מנת לעשות ובלמודו הוא נהנה מחוכמתה לא יחשוב לו זאת לעוון כיוון שעיקר לימודו לשם מעשה וזהו מה שאמר כל שמעשיו וכו' ודי למבין.

ובמקום נוסף בפירושו⁸:

5. פירוש הרא"ש נדרים סב, א.

6. נפש החיים שער ד, פרק ג.

7. רוח חיים על מסכת אבות ג, ט.

עניין לשמה עיקרה לשם אהבת התורה ליגע ולעמוד על שרשה, אבל אם יחשוב אדם כי לשמה הכוונה לדביקות ואם כן לדעתו ודמיונו יחשוב שיעסוק בשירות ותשבחות ובפרט בספר תהילים מנעים זמירות ישראל המעוררים אהבת ה' וקרבתו וזה די לו ובה יחיה חיים ערבים. אבל לא כן הוא כי הלא מצינו במדרש שדוד ביקש שהעוסק בשיריו ובזמרו יחשב לו כעוסק בנגעים ואוהלות, הרי שנגעים ואוהלות יקרים יותר ולא מצינו שהסכים הקב"ה לו בזה. לפי שעיקר הלימוד לא לעסוק רק בדביקות כי אם להשיג ע"י התורה המצוות והדינים ולידע כל דבר על בוריה כלליה ופרטיה. ולהשיג גם כן סתרי פלאי מעשיו וחקר כבודו ולזה צריך ללמוד ביגיעה עצומה להשיג אמיתת כוונות התורה לפי השגתו.

תורה לשמה במשנת הרב קוק

כתלמיד ישיבת וולוז'ין ממשיך מרן הרב זצ"ל את הגדרת תורה לשמה לאור דברי הרא"ש שהוזכרו לעיל וכך הוא כותב⁹:

ענין תורה לשמה – לשם התורה. פי מציאות החכמה הוא רצון השם יתברך שתהיה בפעל, והיא מציאות יותר נחמדה ומעלה מכל מה שאפשר להחשב, ואין החסרון כִּי־אם מצדנו, שמצד היותנו שקועים בגוף אין אנו מכירים כל ענין גדל וחזק ועלוי מציאותה. וחכמת התורה הרי היא הגלוי האלהי כפי רצונו יתברך הבא מצד עבודתנו ותלמודנו. והנה כל הלומד תורה הוא מוציא מהכח אל הפעל את מציאות חכמתה מצד נפשו, ובודאי אינו דומה האור המתחדש מצד חבור התורה לנפש זו לאור הנולד מהתחברותה לנפש אחרת, ואם־כן הוא מגדיל התורה ממש בלמודו, וכיון שהקדוש ברוך הוא רוצה שישגדיל תורה, הדרך הישר הוא שילמד האדם מצד אהבתו את האור הגדול, שרוצה השם יתברך בגלוי מציאותו, שיתגדל יותר ויותר. ומכל־שכן לחדש בתורה, שהוא ודאי הגדלת התורה ממש באור כפול.

כהמשך לתורת וולוז'ין גם מרן הרב זצ"ל מגדיר את הלימוד לשמה כלימוד לשם עצם התפשטות והתרחבות ידיעות התורה, וזאת מתוך ההכרה כי התורה מהווה גילוי שמותיו והופעותיו של הקב"ה במציאות, והגדלת התורה היא הרחבת השראת השכינה על המציאות כולה.

הגדרה זו תובעת מן האדם על פי דברי הרב במקום אחר שימת לב להשפעת התורה על החיים כולם¹⁰:

8. אבות ו, א.

9. אורות התורה פרק ב, פיסקה א.

10. שמונה קבצים קובץ ד, אות צח.

עיקר תורה לשמה הוא כאשר משים האדם אל לבו, **שהחיות הכללית של כלל ישראל, וסוד קיום האומה וצביונה, היא התורה.** זאת היא העדות הנאמנה המקפת את ההיסטוריה שלנו כלה. וכשמשימים אל לב, עד כמה מצומצם הוא כח החיים היסודי הזה, מפני המון דרישות הזמן והמניעות הרבות המשכיחות תורה מישראל, אז הלא כל יחיד המחיה את עצמו באור החיים של התורה, לא את עצמו הוא מחיה, כ"א בתוך הכלל כולו, שהוא אחד מאבריו, הוא זורק זריקה של שיקוי חיים. והחיים הכלליים של ישראל מתרבים ומתעלים, ומחיי ישראל לחיים הכלליים של העולם כולו ושל שמחת ד' במעשיו, הלא הוא רק צעד אחד. והשמחה האידיאלית הזאת שמחת כל עולמים היא, וראויה היא להיות שמחתו האידיאלית של היוצר השמח ביצוריו. והרי העוסק בתורה לשמה משמח את המקום, משמח את הבריות, מה טוב חלקו ומה נעים גורלו. חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי.

נאמן לדרכו ממשיך הרב ומרחיב את ההגדרה מתוך מבט כלל ישראלי¹¹:

אחד מהדרכים של **עסק התורה לשמה**, הוא **להעשיר את כנסת ישראל בכוחות רוחניים גדולים**, וכל מה שמתרבה אור התורה, ועימה חיבתה וכבודה בלב אחד מישראל, הרי הכח היסודי של האומה מתחזק ומתאמץ. כשלומדים **תורה לשמה** עושים **חסד עם כנסת ישראל**... רוח האומה מתחזק על ידי מה שבניה מתפרנסים בפרנסתם הרוחנית מפרי רוחה, והתורה כולה היא מלאה רוח ישראל. וכל יחיד העוסק בתורה הוא מגלה כח חיים חדש בנשמת ישראל.

תורה לשמה במשנת הרב אשלג

הרב יהודה לייב הלוי אשלג זצ"ל ייסד את עיקר תפיסת עולמו התורנית סביב חובת האדם להידמות ליוצרו או בלשונו להגיע "להשוואת הצורה", כאשר ההדגשה היא על המעבר מאדם שיש בו בעיקר את "הרצון לקבל לעצמו" לאדם שחי בתודעה של "רצון להשפיע". הדרך היחידה לדברי הרב אשלג להצליח בעבודה זו היא על ידי הדביקות בתורה ומצוות. מתוך תפיסה זו מגדיר הרב אשלג גם את המושג תורה לשמה כפי שניתן לראות ברבים מספריו. לצורך לימודנו נראה מספר קטעים מתוך אחד מחיבוריו המרכזיים¹²:

אמנם לפי המבואר לעיל, אשר עסק התורה וקיום המצוות כהלכתן בתנאים החמורים, שהוא, בכדי להשפיע נחת רוח ליוצרו ולא לצורך הנאתו עצמו, אי אפשר לבא לזה,

11. אורות התורה פרק ב, פסקאות ד-ה.

12. הקדמה לתלמוד עשר ספירות.

אלא, בדרך העבודה הגדולה וביגיעה רבה בזכוך הגוף, והתחבולה הראשונה היא, להרגיל עצמו שלא לקבל כלום להנאתו, אפילו בדברים המותרים והמוכרחים שבצרכי קיום גופו, שהם אכילה ושתיה ושינה, וכדומה מהכרחיים, באופן שישלך את עצמו לגמרי מכל הנאה המלווה לו אפילו בהכרח, בדרך ההספקה של קיום חייו, עד שחיי צער יחיה פשוטו כמשמעו. (ואז, אחר שכבר התרגל בזה, וכבר אין בגופו שום רצון לקבל הנאה כל שהיא לעצמו, אפשר לו מעתה לעסוק בתורה ולקיים המצוות ג"כ בדרך הזה, דהיינו בכדי להשפיע נחת רוח ליוצרו ולא להנאת עצמו במשהו... וכשזוכה בזה אז זוכה לטעום את החיים המאושרים המלאים מכל טוב ועונג בלי פגם של צער כל שהוא, המתגלים בעסק התורה והמצוה לשמה...

עתה תבין את שני הצדדים, שבמטבע של העסק בתורה ומצות. כי צד הא' הוא דרכה של תורה, כלומר, ההכנה הרבה, שהאדם צריך להכין את טהרת גופו בטרם שיזכה לעצם קיום התורה והמצות, **ואז בהכרח שעוסק בתורה ומצות שלא לשמה, אלא בתערובות של להנאתו עצמו**, שהרי עדיין לא הספיק לזכך ולטהר את גופו, מהרצון לקבל הנאות מהבלי העולם הזה, ובעת הזאת, מוטל עליו לחיות חיי צער ולעמול בתורה, כנ"ל במשנה. אכן אחר שגמר והשלים את דרכה של תורה, וכבר זכך גופו, ומוכשר לקיים התורה והמצות לשמה בכדי להשפיע נחת רוח ליוצרו, הרי הוא בא לצד השני של המטבע, שהוא חיי עונג ושלוה רבה, שעליה היתה כונת הבריאה "להיטיב לנבראיו", דהיינו החיים המאושרים ביותר שבעוה"ז ועוה"ב...

אמנם אנו מוצאים ורואים בדברי חכמי התלמוד, שהקלו לנו את דרכה של תורה יותר מחכמי המשנה, כי אמרו "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה" והיינו, משום שהמאור שבה מחזירו למוטב, הרי שהמציאו לנו ענין חדש במקום הסיגופים המובאים במשנה אבות הנ"ל, שהוא "המאור שבתורה", שיש בו די כח להחזירו למוטב ולהביאהו לעסק התורה והמצות לשמה, שהרי לא הזכירו כאן סיגופים, אלא רק שהעסק בתורה ומצות בלבד, מספיק לו אותו המאור המחזירו למוטב, **שיוכל לעסוק בתורה ומצות בכדי להשפיע נחת רוח ליוצרו, ולא כלל להנאת עצמו, שהוא הנקרא "לשמה"**.

ממוצא דברי הרב אשלג עולה הגדרה מחודשת במושג תורה לשמה והוא לימוד תורה באופן נקי מכל רצון לקבל אלא רק מתוך הרצון להשפיע נחת רוח ליוצרו.

תורה לשמה במשנת חסידות חב"ד

במקומות רבים בספרי החסידות ישנה התייחסות למושג תורה לשמה, ומפאת קוצר היריעה נתרכז במאמרנו זה בהבנת המושג כפי שעולה מעיון בתורת אדמור"י בית חב"ד.

א. לשמה – לקשר נפשו לה'

הגדרה ראשונה למושג אנו מוצאים בדברי בעל התניא¹³:

לשמה היינו לקשר נפשו לה' על ידי השגת התורה איש כפי שכלו.

על מנת להבין את האמור בדברים אלו יש להקדים את דברי הרב בתחילת הפרק שבהם מבואר כי מהות התורה היא חוכמת השי"ת ומכיוון שחוכמת ה' וה' הוא עניין אחד ממילא כאשר יהודי לומד תורה¹⁴:

כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה, כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים, הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה, דלית מחשבה תפיסא ביה ולא ברצונו וחכמתו, כי אם בהתלבשותם בהלכות הערוכות לפנינו. וגם שכלו מלובש בהם. והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות, להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה.

וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצוות מעשיות, ואפילו על מצוות התלויות בדיבור, ואפילו על מצוות תלמוד תורה שבדיבור. כי על ידי כל המצוות שבדיבור ומעשה, הקב"ה מלביש את הנפש ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה; ובידיעת התורה, מלבד שהשכל מלובש בחכמת ה', הנה גם חכמת ה' בקרבו, מה שהשכל משיג ותופס ומקיף בשכלו מה שאפשר לו לתפוס ולהשיג מידיעת התורה, איש כפי שכלו וכוח ידיעתו והשגתו בפשט רמז דרש וסוד.

ולפי שבידיעת התורה התורה מלובשת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכם, לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש. כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו, ואזי יחיה ויתקיים, כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם, שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים, נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלובש בחכמתו ותורתו שבקרבה, וזהו שכתוב: (תהלים מ ט): "ותורתך בתוך מעי".

ממוצא דברי בעל התניא עולה הגדרה של לימוד לשמה כחפץ האדם לקשר נפשו לה' באופן המלא והשלם. דבר שמתאפשר רק באמצעות לימוד תורה בדווקא, באשר הלימוד הוא חיבור והתקשרות באמצעות חכמת האדם אל חכמת התורה שהיא עצם מהות התגלות הופעת הקב"ה בעולם.

13. תניא סוף פרק ה.

14. שם תחילת פרק ה.

היוצא מדברי הרב שאף לימוד תורה מתוך מגמות של קודש כגון לדעת "את המעשה אשר יעשון", ייחשב בדקות ללימוד שלא לשמה, מכיוון שמעורבת בלימוד מגמה אחרת מעבר לעצם ההתקשרות וההתחברות.

ב. לשמה – לשם התורה

בדברי הרבי מלובביץ זצ"ל אנו מוצאים קומה נוספת¹⁵:

ועל דרך זה הוא בלימוד התורה, שיש בזה ג' אופנים אלו. דנוסף לג' האופנים שישנם במצות תלמוד תורה (כבכל המצוות), הנה גם בהענין דלימוד התורה עצמו ישנם (דוגמת) ג' אופנים אלו. דכשולמד תורה מצד החכמה והשכל שבה, שהתורה היא חכמתכם ובינתכם (אפילו) לעיני העמים, לימוד התורה שלו הוא מצד טבע גופו ונפשו הטבעית, שבטבעו הוא אוהב מושכלות. וכשלימוד התורה שלו הוא מצד זה שהתורה היא ממוצע המקשר ישראל וקוב"ה, כמאמר הזהר תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל אורייתא וקוב"ה, דע"י שישאל מתקשראן באורייתא הם מתקשרים בהקב"ה, לימוד התורה שלו הוא מצד הנשמה שבו. היינו, שגם אופן זה בלימוד התורה הוא מצד מציאותו (שיהי' קשור בהקב"ה) אלא שהוא המציאות דהנשמה. ויש אופן נעלה יותר בלימוד התורה, דזה שלומד תורה הוא (לא מפני העילוי שיהי' לו עי"ז, אלא) מצד התורה עצמה. דמכיון שאורייתא וקוב"ה כולא חד, ויתירה מזו שהיא חד עם העצמות, כמארז"ל שאנכי הוא ר"ת אנא נפשי כתבית יהבית, דאנא (נפשי) הוא עצמותו ית', ופירוש אנא נפשי כתבית יהבית הוא... אנא נפשי, שע"י התורה אותי אתם לוקחים, לכן כמו שהקב"ה אינו ח"ו אמצעי לאיזה ענין אחר וה"תכלית" הוא בו בעצמו, על דרך זה הוא גם בלימוד התורה דהאדם, שנרגש אצלו שהתכלית דלימוד התורה שלו היא התורה עצמה. דזה שידוע שאורייתא וקוב"ה כולא חד, פועל עליו שמוסר ונותן את עצמו ללימוד התורה בלי כל חשבונות (גם לא החשבון שעל ידי זה יתקשר בהקב"ה), ולימוד התורה שלו הוא בתכלית הביטול. וג' אופנים אלו שבלימוד התורה נמשכים מג' הענינים שבתורה עצמה, שהתורה היא חכמה ושכל (היינו שהיא חכמתו של הקב"ה ואח"כ ירדה ונתלבשה בשכל האדם), שהתורה היא ממוצע המקשר ישראל בקוב"ה, ושאורייתא וקוב"ה כולא חד.

בדבריו של הרבי מתבאר כי בניגוד לנשמת האדם, שירדה לעולם והתלבשה בגוף וחומר, התורה נשארה חוכמה אלוקית צרופה. לכן האדם מגלה ומחיה את

15. תורת מנחם פורים ה'תשי"א, סו.

קישורו להשי"ת על ידי לימוד התורה. אולם, על פי הסבר זה עדיין מהווה התורה אמצעי למטרה, ההתקשרות להשי"ת, ולכן יש בעניין זה ממד של לא לשמה. יש דרגה נעלה יותר והיא כאשר הלימוד אינו מהווה אמצעי לעניין אחר, אלא המטרה היא עצם הלימוד – האדם מגיע להכרה כי הלימוד עצמו הוא הדביקות בה'. בעצם אלו שתי דרגות בתורה עצמה: יש את התורה כפי שהיא מתגלית כ"ממוצע" המחבר בין ישראל לקב"ה, שדרגה זו מתוארת בדברי זוהר¹⁶:

ג' דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל וכל חד וחד דרגא על דרגא סתים וגליא.

וישנה בחינה עמוקה יותר והיא שהתורה בשורשה איננה רק התגלות של הקב"ה בעולם, אלא היא עצמה מאוחדת ומקושרת בקב"ה, "אורייתא וקוב"ה כולא חד". המגיע להכרה זו ביחס לתורה רואה בלימוד התורה את עצם הדבר, ולא כאמצעי להגיע למגמה אחרת.

ג. לשמה – לדעת את חכמת ורצון הקב"ה

הסבר נוסף למושג לימוד לשמה אנו מוצאים בדברי הרבי הרש"ב¹⁷:

לימוד התורה לשמה היינו לידע את התורה.

באשר יהודי אוהב את הקב"ה ממילא הוא חפץ לדעת ולהבין את רצונו של הקב"ה. ומכיוון שרצונו של הקב"ה מופיע בתוך אותיות התורה, ממילא האדם יתאמץ בכל כוחו ומאודו לעמול בתורה ולהעמיק הבנתו וידעתו בה. וכפי שכותב הרבי הרש"ב בהמשך שם:

עסק התורה בקבלת עול מלכות שמיים, עיקר עניינו וסיבת ההתעסקות שלו הוא רק לידע אמיתית התורה ועל ידי זה הוא נותן את נפשו ביותר לעיין ולצאת מכל הסיבוכים ולברר הדבר לאמיתתה מתוך הצער ווהדוחק... ומה שבא על אמיתית הדבר אינו מצד גודל ויושר שכלו ולא בזה הוא המדידה וכו', כי אם מפני שנוגע לו באמת וחפץ בזה דווקא, משום זה בא אל האמת והיא על ידי יגיעה גדולה. והיגיעה היא בעיון השכל אבל הוא על ידי קבלת עול מלכות שמיים דוקא.

נסכם ונאמר שמצינו בדברי אדמור"י בית חב"ד שלושה פירושים:

א. לשמה – לקשר נפשו לה'.

ב. לשמה – לשם התורה.

16. זוהר חלק ג' דף עג' ע"א.

17. המשך תרסו' עמ' תכ.

ב. לשמה – לדעת את חכמת ורצון הקב"ה.
ביאורים אלו מצטרפים לביאורים שסקרנו קודם לכן במשנת ר' חיים מוולוז'ין,
הרב קוק והרב אשלג.
פשוט למעיין כי אין המדובר רק בהגדרות שונות אלא במבט שונה על הלימוד
וממילא נגזרים היבטים שונים של גישות ללימוד, ולא באתי במאמר זה אלא
לפתוח פתח בפני הלומדים בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד".